

В. Б. Череватюк,

кандидат історичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4077-206X>

Я. О. Темченко,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

## ПРАВО БУТИ ЛЮДИНОЮ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ: ВІД ІСТОРИЧНИХ ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: vitacherev@ukr.net, 7494128@stud.kai.edu.ua

**Метою** статті є дослідження проблемних аспектів права бути людиною та його реалізації від історичних витоків до сучасності. **Методи дослідження:** для досягнення визначеної мети були використані загальні та спеціальні наукові (спеціальні) методи, зокрема діалектичний, історичний, структурно-функціональний, порівняльний, логіко-юридичний метод та ін. **Результати:** досліджено історичний розвиток права бути людиною, починаючи з античності, через середньовічні та ренесансні ідеї, до сучасних підходів. Розглянуто внесок мислителів, таких як Сократ, Платон, Аристотель, Тома Аквінський і Еразм Роттердамський, у формування ідеї розуміння права бути людиною. Проаналізовано сучасні виклики, що утруднюють реалізацію права бути людиною: діджиталізація, порушення приватності, дискримінація, проблема військових конфліктів тощо. Цілий ряд чинників, зокрема, соціально-політичні, економічні та культурні, перешкоджають людині в повній мірі реалізовувати різноманітний спектр своїх прав, що пояснюється в першу чергу їх складністю. **Обговорення:** з правом бути людиною приходить обов'язок поважати права інших. Це означає не тільки утримуватися від дій, які завдають шкоди іншим, але й активно працювати над створенням суспільства, де права кожного дотримуються. Це передбачає відповідальність за свої дії та внесок у загальне благо. Для належної реалізації права бути людиною необхідні узгоджені зусилля на всіх рівнях: місцевому, національному та міжнародному. Вирішення проблем, пов'язаних із реалізацією права на життя, передбачає дотримання рівності, справедливості та поваги до всіх людей, незалежно від їх походження. Є нагальна потреба сьогодні у розвитку глобальної культури, яка цінує людську гідність і працює над захистом і дотриманням прав людини для кожного.

**Ключові слова:** право бути людиною; права людини; природне право; рівність; свобода; гідність; безпека; реалізація; історичний розвиток.

### Постановка проблеми та її актуальність.

Кожна людина, незалежно від її походження, раси, статі, релігії чи соціально-економічного статусу, має невід'ємне право жити повноцінним наповненим життям гідності, поваги та свободи. Право бути людиною означає визнання та шанування внутрішньої цінності кожної людини. Становлення та розвиток концепції прав людини являє собою тривалий і складний шлях

їх формування, починаючи з античних уявлень про справедливість і завершуючи сучасними міжнародними стандартами, закріпленими у таких документах, як Загальна декларація прав людини.

Актуальність дослідження обумовлена глобальними викликами ХХІ століття, серед яких порушення прав під час військових конфліктів, зростання соціальної нерівності, вплив техноло-

гій на приватність і свободу людини, а також необхідність адаптації міжнародних правових механізмів до сучасних умов. Крім того, питання захисту прав уразливих груп, боротьба з дискримінацією та забезпечення гендерної рівності залишаються надзвичайно актуальними.

Дослідження проблеми права бути людиною є важливим не лише для наукового аналізу, але й для практичного застосування, адже воно сприяє підвищенню обізнаності суспільства, вдосконаленню правових систем та розвитку гуманістичних цінностей. У сучасних умовах, коли права людини часто стають об'єктом порушень, ця тема потребує всебічного осмислення й пошуку ефективних шляхів забезпечення гідності та свободи кожної особистості.

**Аналіз досліджень і публікацій з проблеми.** В історичному аспекті внесок у дослідження даної теми таких мислителів та вчених як Платон, Аристотель, Марк Тулій Цицерон, Ніколо Макіавеллі, Еразм Роттердамський та ін. Теоретико-методологічною основою статті є наукові розвідки українських і зарубіжних учених, а саме: Р.Васильченко, І.Забокрицький, Б.Островська, Ю.Турянський, С.Хоменко, Д.Чижов, О.Холод та ін.

**Метою** статті є дослідження проблемних аспектів права бути людиною та його реалізації від історичних витоків до сучасності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Ставлення до того, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах, завжди було неоднозначним, зважаючи на те, що теорія не завжди реалізовується на практиці. Витоки ідеї людської гідності та прав людини сягають доби Античності та отримали своє продовження у теологічних ученнях Середньовіччя та наукових дослідженнях періоду становлення і розвитку громадянського суспільства. Протягом багатьох століть людська гідність розглядалася як фундаментальна основа суспільних відносин, однак її розуміння зазнавало змін залежно від епохи, культурного контексту та суспільних цінностей. Людська гідність є джерелом всіх прав і свобод людини [1, с. 79].

Уявлення грецьких мислителів та римських юристів про природний закон, який лежить в основі всесвіту, сприяло формуванню ідеї рів-

ності всіх людей перед вищим порядком. Їх праці стали фундаментом для формування правових систем, що визнають цінність і свободу кожної особистості. А полісна демократія сприяла виникненню свободи та забезпеченню рівних політичних прав, закладаючи підґрунтя для формування права як особливого соціального явища, регламентованого загальнообов'язковими законами. Ідеальною державою вони вважали таку, де панують справедливі закони, які слід поважати понад усе, після божеств і родичів. У їх працях було наголошено також на тому, що закони повинні виконуватися не лише формально, а й з глибоким переконанням, оскільки дотримання права є найвищою чеснотою, а самі закони – найціннішим суспільним здобутком. Також варто зазначити, що ідею «справедливість полягає у відплаті рівним за рівне» відобразив Солон у своїх реформах, які передбачали ліквідацію боргового рабства як компроміс між знаттю та демосом, а також запровадження помірної цензової демократії в Афінах. Відповідно до його реформ також всі громадяни поліса мали рівні права на захист законом і підлягали його загальнообов'язковим нормам, проте ці норми не поширювалися на рабів. Рівність тлумачилася у двох аспектах: рівність у праві та рівність перед законом [2, с. 122-127; 3, с. 52-56].

Можна стверджувати, що софісти заклали основи концепції рівності та свободи, стверджуючи у своїх працях, що людина є мірою всіх речей, включно зі справедливістю. Вони вважали, що справедливість і закони виникають як частина суспільної угоди, а не через божественне походження. Софісти також наголошували на свободі як невідчужуваному праві людини, що базується на здатності жити спільно за принципами справедливості та моралі. Ідея рівності, запропонована софістами, стосувалася не лише правового, а й морального аспекту, закладаючи основи для майбутніх концепцій прав людини.

Основою права та справедливості, за Платоном, було твердження, що кожна людина має займатися своєю справою, не втручаючись у сферу іншого. Він розглядав справедливість як гармонію, у якій кожен виконує свою роль, не позбавляючи інших їхнього. Ідея Платона про

справедливість і рівність мала значний вплив на формування уявлень про соціальну справедливість і права людини в подальші епохи, зокрема у сфері розподілу обов'язків, прав і владних повноважень [2, с. 126; 3, с. 55].

Аристотель вважав, що цінність свободи та справжня рівність реалізовувалися лише в політично організованій державі. Саме тут закони і сила держави забезпечують громадянські права, підкреслюючи важливість правового регулювання суспільних відносин. Його ідеї про взаємозв'язок між природними правами, державою та законом заклали фундамент для розвитку політичної теорії та прав людини [2, с. 126].

Античними мислителями були сформовані основні ідеї про природні права людини, рівність і роль держави у захисті цих прав, що стали фундаментом для подальшого розвитку правової теорії прав людини, їхню залежність від розуму, природи та соціальних взаємин.

У період Середньовіччя розвиток прав людини зазнав змін, які виникли в першу чергу поширенням християнства. Права людини тісно пов'язувались із божественним порядком, наголошувалось на необхідності дотримання законів, встановлених як церквою, так і світською владою.

Одним із філософів та теологів, який значно вплинув на розвиток прав людини, є Тома Аквінський, який наголошував на тому, що людська природа є цілісною, але водночас складається з різних частин, кожна з яких обумовлює відповідні приписи природного закону. В основі цих приписів лежить здатність людини розрізняти добро і зло, а також слідувати Божим законам, які є незмінними. Тома Аквінський також звертав увагу на центральну роль справедливості у формуванні держави та захисті прав людини. Він вважав, що закони є основним інструментом забезпечення цієї справедливості, адже вони спрямовані на реалізацію загального блага та захист людської гідності [4, с. 84]. Щодо світських учень періоду Середньовіччя, то Нікollo Макіавеллі наголошував на значущості держави як механізму забезпечення безпеки, захисту приватної власності та створення умов для розвитку здібностей талановитих людей.

Період Відродження став новою віхою в розвитку ідей, що стосуються прав людини, свободи та гідності. Ця епоха відзначалася зростанням інтересу до людини як до унікальної особистості, здатної до самостійного мислення, творчості та самореалізації. Гуманісти Відродження акцентували увагу на цінності кожної особи, намагаючись звільнити її від догматичних обмежень Середньовіччя. Філософи та мислителі цієї доби, такі як Еразм Роттердамський, Франческо Петрарка, Леонардо да Вінчі, Томас Мор та інші, підкреслювали значення освіти, науки і мистецтва для розвитку людини. Особливе місце посідала ідея індивідуальної свободи, яка стала одним із центральних елементів формування концепції прав людини. Гуманісти не лише обґрунтовували ідеї свободи думки та волевиявлення, але й звертали увагу на важливість соціальної рівності та справедливості.

До прикладу Еразм Роттердамський також підкреслював значення свободи волі як фундаментального права кожної людини. На його думку, людина має право самостійно визначати свій життєвий шлях, керуючись розумом і моральними принципами. Ця ідея заклала основу для подальшого розвитку концепцій свободи та відповідальності особистості. Праці Еразма Роттердамського, зокрема «Зброя християнського воїна», вплинули на тогочасне уявлення про моральність і гідність людини, що сприяло становленню гуманістичних цінностей, які є основою сучасного розуміння прав людини. Його заклик до морального самовдосконалення, релігійної терпимості та соціальної рівності не лише вплинув на суспільну думку епохи Відродження, а й став вагомим внеском у розвиток гуманістичних ідей, які лягли в основу сучасного правового та політичного порядку [5, с. 187]. Епоха Відродження стала періодом, коли ідеї свободи, рівності та гідності людини почали отримувати більш глибоке обґрунтування та поширення.

Початок періоду становлення і розвитку громадянського суспільства був відзначений суттєвими зрушеннями в суспільному, політичному та правовому житті, що стали основою для подальшого розвитку концепції прав людини. Акцент на природних правах людини, які вважаються невід'ємними і належать їй від народ-

ження, зробили вчені епохи Просвітництва. Вони підкреслювали, що людина володіє незалежною волею та розумом, що дозволяє їй бути вільною та самостійною [6, с. 124]. Саме в цей період народжуються ідеї універсальності принципів свободи, рівності та братерства, які згодом втілювалися у відомих історичних документах, таких як Білль про права у Великій Британії (1689 р.), Декларація незалежності США (1776 р.) і Декларація прав людини і громадянина у Франції (1789 р.), були закладені основи для сучасного демократичного суспільства.

Якщо говорити про особливості XIX–XX століття у розвитку прав людини, то тут варто відзначити їх новий рівень, який характеризується зростанням демократичних рухів і розширенням правового поля. XIX століття стало епохою боротьби за основні громадянські та політичні права, зокрема за права жінок, права меншин і трудові права. Також важливими стали ідеї свободи, рівності перед законом, права на освіту та гідне життя. Соціальні реформи, які проходили в різних країнах, поклали основу для створення сучасних правових норм і стандартів, що стали основою для створення міжнародних механізмів захисту прав людини на той час.

У XX столітті важливими подіями стали прийняття Загальної декларації прав людини 1948 року і подальші міжнародні угоди та конвенції, що стали основою для глобальної системи прав людини. Розвиток міжнародного права та правозахисних організацій вивів правові норми і стандарти на новий рівень, де правам людини приділяється все більше уваги на міжнародній арені. Ці зміни, що стали результатом активної боротьби за права людини, сформували основу сучасної правової системи і продовжують впливати на соціально-політичні процеси у світі. Зростаюча увага до прав людини в міжнародному праві, підтримка демократичних цінностей та поширення правових норм у світі стали важливими чинниками в розвитку концепції прав людини в епоху після Нового часу.

У XX і XXI століттях відбулося не лише формальне закріплення прав людини на міжнародному рівні, а й глибока трансформація їхнього розуміння у контексті глобальних

викликів, технічного прогресу та змін у соціальних структурах, тому до сучасного стану права бути людиною характеризується подальшою еволюцією уявлень про права та гідність людини.

Сучасний стан права бути людиною визначається не тільки боротьбою за забезпечення базових прав, як-от право на життя, свободу і рівність, а й прагненням до більш глибокого усвідомлення людської гідності в умовах швидкого розвитку технологій, кліматичних змін, глобалізації та культурного розмаїття. Сьогодні права людини охоплюють не лише традиційні аспекти громадянських, політичних і соціальних прав, але й нові сфери, наприклад, цифрові права, право на екологічно чисте середовище та захист приватності.

Наприклад, право на приватність є одним із важливих зараз, і воно є невід'ємною складовою права бути людиною. Таке право передбачає захист особистого життя, даних і інформації про людину від втручання держави, корпорацій чи інших осіб. Однак у сучасному суспільстві це право часто порушується через технологічні, соціальні, політичні та економічні чинники. Основними проблемами, пов'язаними із забезпеченням права на приватність, є:

- масове відстеження державними органами дій своїх громадян та тих, хто перебуває на території країни: багато урядів використовують технології для масового збору даних про громадян, наприклад, через моніторинг інтернет-активності, телефонних дзвінків чи камер відеоспостереження. Під приводом забезпечення безпеки ухвалюються закони, які обмежують приватність, наприклад, дозволяючи органам влади доступ до особистої кореспонденції чи даних без належного судового контролю. У деяких країнах такі дії вчиняються з метою контролю за опозицією, журналістами чи активістами;

- розвиток технологій: технологічні компанії збирають величезні обсяги особистої інформації через соціальні мережі, пошукові системи та інші сервіси. Ці дані використовуються для рекламних цілей, аналітики або навіть перепродаються третім сторонам. Також, попри намагання зробити віртуальне середовище якомога без-

печнішим, продовжуються хакерські атаки. Вони часто призводять до витоку особистої інформації, що може використовуватися для шахрайства, крадіжки особистості чи інших злочинів;

- етичні дилеми: перед людством нерідко постає питання, чи можна обмежувати приватність заради загальної безпеки. Наприклад, системи розпізнавання облич або моніторинг у громадських місцях можуть сприяти безпеці, але також порушувати приватність [8].

Найбільшою загрозою для базових прав людини є також військові конфлікти. Вони створюють особливі умови, в яких забезпечення права бути людиною стає надзвичайно складним завданням. Основні права людини, такі як право на життя, свободу, гідність та безпеку, часто порушуються через бойові дії, окупацію, гуманітарні кризи та безкарність.

На даний момент найчастіше виникають такі проблеми, що безпосередньо впливають на забезпечення базових прав людини:

- порушення права на життя та фізичну безпеку: під час військових конфліктів часто трапляються навмисні або випадкові напади на цивільних осіб. Це може бути результатом бомбардувань, обстрілів чи актів тероризму. Також поширеним явищем є застосування катувань, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження щодо полонених, мирного населення чи вразливих груп. Натомість слід зазначити, що залишки мін і вибухонебезпечних предметів створюють довгострокову загрозу для життя та здоров'я людей навіть після завершення бойових дій;

- гуманітарна криза: унаслідок руйнування інфраструктури населення часто залишається без доступу до базових потреб, таких як вода, їжа та медична допомога. Військові конфлікти змушують людей залишати свої домівки, перетворюючи їх на біженців чи внутрішньо переміщених осіб. У таборах для біженців часто спостерігаються порушення права на гідність через антисанітарію, переповненість і нестачу ресурсів. Також розрив у постачанні медикаментів і руйнування лікарень призводять до погіршення здоров'я населення та зростання смертності;

- порушення права на свободу та гідність: учасники конфлікту нерідко вдаються до захоплення цивільних осіб у полон, де вони зазнають примусової праці, катувань або сексуального насильства. Також жінки, діти та навіть чоловіки стають жертвами сексуального насильства як інструменту війни;

- порушення права на приватність: у воєнний час держави часто посилюють стеження за громадянами, виправдовуючи це потребами національної безпеки. Часто також приватне житло знищується або використовується військовими, що позбавляє людей права на власність і гідні умови життя;

- відсутність доступу до правосуддя: існує проблема того, що порушники прав людини та військові злочинці залишаються безкарними через слабкість судових інституцій або їхню підконтрольність сторонам конфлікту. У зонах конфліктів правові інститути практично не функціонують, що позбавляє постраждалих можливості звернутися за допомогою чи відшкодуванням;

- недотримання норм міжнародного гуманітарного права: правила та основні закони ведення війни найчастіше ігноруються сторонами конфліктів, а міжнародні трибунали, такі як Міжнародний кримінальний суд, стикаються з труднощами у зборі доказів і забезпеченні виконання вироків;

- вразливість певних груп населення: під час військових конфліктів порушуються права дітей на освіту, безпеку та сімейне життя. Часто діти стають жертвами насильства або примусово залучаються до збройних формувань. У свою чергу жінки часто стикаються з множинними формами дискримінації, включно із сексуальним насильством, вимушеним переміщенням і економічною нерівністю. Люди з інвалідністю зазнають подвійної дискримінації через фізичні бар'єри, недостатність допомоги та збільшення ризику насильства [9; 10].

Тож можна зробити висновок, що під час військових конфліктів право бути людиною стає одним із найбільш вразливих, адже порушуються фундаментальні права на життя, безпеку, гідність і приватність. Для забезпечення цих прав необхідний комплексний підхід, який включає

дотримання норм міжнародного права, надання гуманітарної допомоги, захист вразливих груп та розбудову механізмів притягнення винних до відповідальності.

У ХХІ столітті становлення глобального суспільства, розширення меж інформаційного простору та зростання впливу штучного інтелекту спричинили нові виклики щодо етики, відповідальності й свободи людини. Право бути людиною було і залишається фундаментальним принципом, який визначає гідність, свободу та рівність кожної особистості. Історичне становлення цього права відображає довгий і складний шлях, що починається від філософських ідей античності та Середньовіччя, проходить через епоху Відродження й Нового часу, і досягає своєї зрілості в період Просвітництва та формування демократичних держав. Документи, такі як Декларація незалежності США, Французька декларація прав людини і громадянина, а також Загальна декларація прав людини, стали ключовими в утвердженні загальноновизнаних стандартів захисту людської гідності.

**Висновки.** У сучасному світі забезпечення права бути людиною стикається з численними викликами. Це включає нерівність у доступі до ресурсів, дискримінацію за ознаками статі, раси чи релігії, порушення приватності в умовах цифровізації, а також масові порушення прав людини під час військових конфліктів. Особливо гостро ці проблеми проявляються серед вразливих груп, таких як жінки, діти, біженці та особи з інвалідністю.

Сьогодні право бути людиною залишається не лише теоретичним ідеалом, а й практичним викликом. Його забезпечення потребує глобальної солідарності, ефективного застосування міжнародних правових механізмів та просвітницької роботи. В умовах швидких технологічних змін і зростання соціальних суперечностей стає очевидним, що право бути людиною – це не лише питання юридичних норм, а й щоденна відповідальність кожного з нас. Забезпечення цього права є запорукою гармонійного розвитку суспільства, побудови миру та справедливості у світі.

З правом бути людиною приходить обов'язок поважати права інших. Це означає не тільки

утримуватися від дій, які завдають шкоди іншим, але й активно працювати над створенням суспільства, де права кожного дотримуються. Це передбачає відповідальність за свої дії та внесок у загальне благо.

Право бути людиною є глибоким і всеосяжним поняттям, яке говорить про суть того, що означає бути частиною людської спільноти. Йдеться про визнання невід'ємної цінності кожної людини та забезпечення того, щоб усі люди могли жити з гідністю, свободою та рівністю. Захист цього права потребує відданості як окремих осіб, громад, так і урядів, а також спільного бачення світу, де кожна людина може справді реалізувати свій потенціал як людини.

Цілий ряд чинників, зокрема соціально-політичні, економічні та культурні, перешкоджають людині в повній мірі реалізовувати різноманітний спектр своїх прав, що пояснюється в першу чергу їх складністю.

Реалізація права бути людиною – це безперервна боротьба, яка вимагає узгоджених зусиль на всіх рівнях – місцевому, національному та міжнародному. Вирішення цих проблем передбачає дотримання рівності, справедливості та поваги до всіх людей, незалежно від їх походження. Це також вимагає розвитку глобальної культури, яка цінує людську гідність і працює над захистом і дотриманням прав людини для кожного.

### *Література*

1. Череватюк В.Б. До питання визначеності поняття «людина»: філософсько-правовий аспект. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2024. № 3(72). С. 75-83. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.72.19063>.

2. V.S.K. Legal expertise as a way of providing the quality of the normative legal acts. *Almanac of law: The role of legal doctrine in ensuring of human rights*. 2020. Vol. 11. No. 11. P. 122–127. URL: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2020-11-22> (date of access: 17.01.2025).

3. Melnyk N.V., Savaida O.I., Zdrenyk I.V. Historical periods of human rights appearance and evolution: the international legal aspect. *Juridical sci-*

*entific and electronic journal*. 2023. No. 3. P. 52–56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/10> (date of access: 17.01.2025).

4. Турянський Ю. Формування інституту прав людини доби Середньовіччя. 2019. С. 83–87. URL: <https://doi.org/10.23939/law2019.24.083> (дата звернення: 18.01.2025).

5. Год Н. Еразм Роттердамський та його освітня філософія про становлення особистості у ранній новий час. Матеріали VI Міжнар. наук-практ. конф., м. Полтава, 19–20 трав. 2022 р. С. 186–191. URL: [https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Збірник\\_Міжнародна\\_Інновації.pdf#page=186](https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Збірник_Міжнародна_Інновації.pdf#page=186) (дата звернення: 18.01.2025).

6. Vasylychenko R.V. The relationship between man and state in the philosophy of modern times. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. No. 41. P. 22–26. URL: <https://doi.org/10.32782/apfs.v041.2023.4> (date of access: 17.01.2025).

7. Хоменко С., Чижов Д. Розвиток реалізації прав людини у XX столітті: історіографічні витоки. 2023. С. 165–167. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/3c2b86c6-d85d-48ca-89f9-9aa5a5d5b526/content> (дата звернення: 18.01.2025).

8. Hyliaka O.S. The Latest Technologies and Human Rights: an Analysis of Some Critical Issues of the Digital Era. *Journal of the national academy of legal sciences of Ukraine*. 2023. Vol. 30. No. 2. P. 15–30. URL: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-2-15> (date of access: 18.01.2025).

9. Бальжик І. Захист прав людини під час сучасної війни. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень. Мат. наук-практ. конфер. 2023. Т. 1. С. 54–57. URL: <https://dspace.opua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c3ff8cd-d0e8-4f8e-be39-35d5c56a85c4/content#page=54> (дата звернення: 18.01.2025).

10. Холод О. Захист прав людини під час війни. *Права людини та їх захист у сучасному вимірі*. 2023. С. 257–260. URL: [https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/46917/1/Zbirk\\_a\\_Aktualni\\_pytannya\\_suchasnoho\\_sotsiohumanitar](https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/46917/1/Zbirk_a_Aktualni_pytannya_suchasnoho_sotsiohumanitar)

[noho\\_znannya\\_2023\\_257-260.pdf](#) (дата звернення: 18.01.2025).

## References

1. Cherevatiuk V.B. Do pytannia vyznachenosti poniattia «liudyna»: filosofsko-pravovyi aspekt. *Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Yurydychnyi visnyk «Povitriane i kosmichne pravo»*. Kyiv: NAU, 2024. № 3(72). S. 75–83. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.72.19063>.

2. V.S.K. Legal expertise as a way of providing the quality of the normative legal acts. *Almanac of law: The role of legal doctrine in ensuring of human rights*. 2020. Vol. 11. No. 11. P. 122–127. URL: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2020-11-22> (date of access: 17.01.2025).

3. Melnyk N.V., Savaida O.I., Zdrenyk I.V. Historical periods of human rights appearance and evolution: the international legal aspect. *Juridical scientific and electronic journal*. 2023. No. 3. P. 52–56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/10> (date of access: 17.01.2025).

4. Turianskyi Yu. Formuvannia instytutu prav liudyny doby Serednovichchia. 2019. S. 83–87. URL: <https://doi.org/10.23939/law2019.24.083> (data zvernennia: 18.01.2025).

5. Hod N. Erazm Rotterdamskyi ta yoho osvittia filosofii pro stanovlennia osobystosti u rannii novyi chas. Materialy VI Mizhnar. nauk-prakt. konf., m. Poltava, 19–20 trav. 2022 r. S. 186–191. URL: [https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zbirnyk\\_Mizhnarodna\\_Innovatsii.pdf#page=186](https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zbirnyk_Mizhnarodna_Innovatsii.pdf#page=186) (data zvernennia: 18.01.2025).

6. Vasylychenko R.V. The relationship between man and state in the philosophy of modern times. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*. 2023. No. 41. P. 22–26. URL: <https://doi.org/10.32782/apfs.v041.2023.4> (date of access: 17.01.2025).

7. Khomenko S., Chyzhov D. Rozvytok realizatsii prav liudyny u XX stolitti: istoriografichni vytoky. 2023. S. 165–167. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/3c2b86c6-d85d-48ca-89f9-9aa5a5d5b526/content> (data zvernennia: 18.01.2025).

8. Hyliaka O.S. The Latest Technologies and Human Rights: an Analysis of Some Critical Issues of the Digital Era. *Journal of the national academy*

*of legal sciences of Ukraine*. 2023. Vol. 30. No. 2. P. 15–30. URL: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-2-15> (date of access: 18.01.2025).

9. Balzhyk I. Zakhyst prav liudyny pid chas suchasnoi viiny. Yevropeiski oriientyry rozvytku Ukrainy v umovakh viiny ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: synerhiia naukovykh, osvitnikh ta tekhnolohichnykh rishen. Mat. nauk-prakt. konferents. 2023. T. 1. S. 54–57. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstream>

[s/8c3ff8cd-d0e8-4f8e-be39-35d5c56a85c4/content#page=54](https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstream/s/8c3ff8cd-d0e8-4f8e-be39-35d5c56a85c4/content#page=54) (data zvernennia: 18.01.2025).

10. Kholod O. Zakhyst prav liudyny pid chas viiny. *Prava liudyny ta yikh zakhyst u suchasnomu vymiri*. 2023. S. 257–260. URL: [https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/46917/1/Zbirk\\_a\\_Aktualni\\_pytannya\\_suchasnoho\\_sotsiohumanitar\\_noho\\_znannya\\_2023\\_257-260.pdf](https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/46917/1/Zbirk_a_Aktualni_pytannya_suchasnoho_sotsiohumanitar_noho_znannya_2023_257-260.pdf) (data zvernennia: 18.01.2025).

Victoria Cherevatyuk, Yana Temchenko

## THE RIGHT TO BE HUMAN AND THE CHALLENGES OF ITS IMPLEMENTATION: FROM HISTORICAL ORIGINS TO THE PRESENT

State University «Kyiv Aviation Institute»  
Lyubomyr Huzar Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine  
E-mails: vitacherev@ukr.net, 7494128@stud.kai.edu.ua

**Purpose:** the article explores the problematic aspects of the right to be human and its implementation from historical origins to the present day. **Research methods:** to achieve the defined goal, general and special scientific (specialized) methods were used, including dialectical, historical, structural-functional, comparative, logical-legal methods, and others. **Results:** the historical development of the right to be human has been examined, from antiquity, through medieval and Renaissance ideas, to modern approaches. The contributions of thinkers such as Socrates, Plato, Aristotle, Thomas Aquinas, and Erasmus of Rotterdam to the formation of the idea of understanding the right to be human have been considered. Contemporary challenges that hinder the realization of the right to be human have been analyzed, including digitalization, privacy violations, discrimination, and military conflicts. A wide range of factors—social-political, economic, and cultural—impede individuals from fully exercising their diverse rights, primarily due to their complexity. **Discussion:** with the right to be human comes the obligation to respect the rights of others. This means not only refraining from actions that harm others but also actively working towards the creation of a society where everyone's rights are upheld. It implies responsibility for one's actions and a contribution to the common good. The proper realization of the right to be human requires coordinated efforts at all levels: local, national, and international. Solving issues related to the realization of the right to life necessitates adherence to equality, justice, and respect for all people, regardless of their background. There is an urgent need today for the development of a global culture that values human dignity and actively works to protect and uphold human rights for all.

**Key words:** the right to be human; human rights; natural law; equality; freedom; dignity; security; implementation; historical development.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2025